

VENÄJÄN JA ITÄ-EUROOPAN INSTITUUTTI

Toimintakertomus vuodelta 2002

Annankatu 44 - 00100 Helsinki

Puhelin (09) 228 544 34 - telekopio (09) 228 544 31

e-mail: etunimi.sukunimi@rusin.fi

<http://www.rusin.fi>

VENÄJÄN JA ITÄ-EUROOPAN INSTITUUTTI

Toimintakertomus vuodelta 2002

Sisällys

1. Toiminta-ajatus ja sen toteutuminen
2. Toimintaympäristö kertomusvuonna – uusi asetus
3. Toiminta korkeimman opetuksen ja tutkimuksen alalla:
  - A. Avustustoiminta
  - B. Edustus alan neuvotteluissa
  - C. Koulutus-, seminaari-, näyttely- ja tutkimustoiminta
  - D. Venäjältä ja Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kielen ja kulttuurin tukeminen
4. Kirjaston toiminta
  - A. Kokoelmien kartunta
  - B. Kokoelmien käyttö
  - C. Tietopalvelu
  - D. Ulkomaiset yhteydet
5. Julkaisutoiminta
6. Hallinto
  - A. Yleistä
  - B. Henkilökunta
  - C. Instituutin johtokunta
7. Liitteet
  - A. Kirjaston tilastot
  - B. Akateemista vaihtoa varten myönnetyn määrärahan käyttö

VENÄJÄN JA ITÄ-EUROOPAN INSTITUUTIN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2002

1. TOIMINTA-AJATUS JA SEN TOTEUTUMINEN

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on opetusministeriön alainen valtion laitos, joka avustaa viranomaisia, laitoksia, tutkijoita ja muita tarvitsijoita toimialansa kysymyksissä ja tuottaa tietoa tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi.

Instituutti on seurannut Venäjän ja IVY-maiden poliittisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurioloja sekä harjoittanut niitä koskevaa tutkimus-, julkaisu-, kirjasto- ja tietopalvelutoimintaa. Instituutti on osallistunut Suomen ja Venäjän välisten kulttuuri-, opetus-, tutkimus- ja arkistoalan yhteistyösopimusten ja -ohjelmien toteuttamiseen. Instituutti on osallistunut myös niiden ohjelmien toteuttamiseen, joiden tavoitteena on ollut ylläpitää Venäjältä ja muista IVY-maista Suomeen muuttaneiden äidinkieltä ja kulttuuria.

Instituutin julkaisutoimintaa on toimintavuoden aikana jatkettu. *Studia Slavica Finlandensia* – sarjassa ilmestyi inkeriläisiä ja muita rajantakaisia vähemmistöjä käsittelevälle ICCEES:in Tampereen kongressin aineistolle omistettu numero (tomus XIX). Yhteistyötä pietarilaisen "Jevropeiski Dom" kustantamon kanssa *Suomi Venäjällä* sarjan toimittamiseksi on jatkettu ja painokuntoon toimitettu Grigori Petrovin teos *Finlandija, Strana belyh lilij* (Suomi, Valkoliljojen maa). FL Ville Pernaan väitöskirja instituutista ilmestyi kertomusvuoden alussa, väitöstilaisuus oli Turun yliopistossa 9.2.2002.

Toimintavuoden aikana instituutin kansainväliset suhteet ovat olleet vilkkaita. Keski- ja Itä-Euroopan kansainvälisen neuvoston (ICCEES) informaatiokeskus on toiminut instituutissa.

Instituutin toimintaohjelma Venäjältä ja Itä-Euroopasta muuttaneiden kielen ja kulttuurin tukemiseksi valmistui lokakuussa (Tiedonantoja ja katsauksia 5/2002).

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ KERTOMUSVUONNA

Kertomusvuoden alkaessa astui voimaan Valtioneuvoston Venäjän ja Itä-Euroopan instituutista antama uusi asetus (1100/2001). Siinä on otettu huomioon instituutin tehtävät kulttuuriyhteistyön toteuttajana ja Venäjältä sekä muualta Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kielen ja kulttuurin tukijana. Koska akateemiselle tutkimukselle oli olemassa useita yliopistollisia laitoksia, oli instituutin tarve toimia itsenäisenä tutkimuslaitoksena poistunut. Uudistetun tehtävänsä mukaisesti instituutti tulee kuitenkin tukemaan alansa tutkimusta yhteistyössä yliopistollisten laitosten kanssa.

Maassamme tunnetaan suurta kiinnostusta Venäjää ja Itä-Eurooppaa kohtaan. Erityisesti lähialueiden ja yleisimmin Pohjois-Venäjän tuntemus koetaan tärkeäksi niin kansallisesti kuin myös laajemmin kansainvälisessä yhteistyössä. Venäjän ja muiden IVY-maiden pitkään jatkunut taluskriisi vaikeuttaa kuitenkin alalla toimivien asiantuntijoiden työtä esimerkiksi siten, että yhteishankkeiden rahoitus jää usein kokonaan suomalaisen osapuolen vastuulle.

Edellisinä vuosina luodut uudet kansainväliset kontaktit ovat jo vakiintuneet yhteistyösuhteiksi. Voimakkaana katalysaattorina instituutin kansainvälisten suhteiden tiivistymisessä sekä länteen että itään on ollut Venäjän ja Itä-Euroopan tutkijoiden maailmankongressin toteuttaminen kesällä 2000. Sen vaikutus on nähtävissä myös instituutin julkaisutoiminnassa.

Valtion eri virastot, Suomen Akatemia ja yliopistot ovat jatkaneet Suomen ja Venäjän sekä lähialueiden välisen yhteistyön rahoitusta ja tieteellisten yhteistyöhankkeiden tukemista. Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutin koordinoitaviin kuuluu alan verkostoyliopiston kehittäminen. On kuitenkin todettava, että tutkimusta tukevan infrastruktuurin kuten kirjasto- ja tietopalvelun kehittämiseen ei ole kiinnitetty vieläkään riittävästi huomiota.

3. TOIMINTA KORKEIMMAN OPETUKSEN JA TUTKIMUKSEN ALALLA 2002

A. Avustustoiminta

Kuten edellisinäkin vuosina myönsi opetusministeriö instituutille akateemista vaihtoa varten 200 000 markkaa käytettäväksi vuoden 2002 aikana suomalaisten venäjän kielen opiskelijoiden sekä

Venäjään ja muihin IVY-maihin liittyvän humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tekijöiden matka-apurahoihin. Määrärahasta on voitu maksaa myös Suomeen kutsuttujen luennoitsijoiden seminaari- ja neuvottelumatkoja.

Kertomusvuonna myönnettiin avustusta 77 venäjän kielen opiskelijalle kieliharjoittelusta aiheutuneisiin kustannuksiin, 25 tutkijalle tutkimus- ja opintotarkoituksiin ja 9 Suomeen kutsutulle ulkomaiselle vierailijalle (ks. liite) sekä 13 seminaareihin ja neuvottelumatkoihin osallistuneille.

B. Edustus alan neuvotteluissa ja työryhmissä

Johtaja Valdemar Melanko kuuluu Keski- ja Itä-Euroopan tutkimuksen kansainvälisen neuvoston hallitukseen (Executive Board of International Council for Central and East European Studies - ICCEES). Hänet valittiin siihen toiselle kaudelle Tampereella ICCEES:n kansainvälisen neuvoston kokouksessa 29.7.2000 ja hän edustaa siinä koko Skandinaviaa. Melangon mandaatti jatkuu Berliinissä heinäkuussa 2005 järjestettävään ICCEES:n VII maailmankongressiin saakka. Johtaja Melanko osallistui ICCEES:n hallituksen kokoukseen Sidneyssä Australiassa 26.-30. heinäkuuta 2002.

Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seuran (VIETS) hallituksessa instituuttia edusti kirjastonjohtaja Anneli Virtanen, joka on toiminut myös järjestön sihteerinä.

Tutkija Seppo Lallukka on edustanut instituuttia Venäjän suomensukuisten kansojen ja niiden kulttuurien tukemiseksi laadittua toimenpideohjelmaa toteuttavassa Sukukansaohjelman neuvottelukunnassa.

Johtaja Valdemar Melanko kuuluu Viipurin kirjaston ystävät – Amici Bibliothecae Viburgensis-yhdistyksen hallitukseen.

C. Koulutus-, seminaari-, näyttely- ja tutkimustoiminta

Instituutti järjesti yhteistyössä Venäjän tiedeakatemia Pietarin tiedekeskuksen ja historian sekä orientalistiikan tutkimuslaitosten kanssa XII suomalais-venäläisen humanistisen alan seminaarin

Pietari – ikkuna itään 1809-1914. Seminaari pidettiin Pietarissa 24.-25.10.2002 Venäjän Maantieteellisen Seuran ja Venäjän tiedeakatemian orientalistiikan tutkimuslaitoksen Pietarin osaston tiloissa. Alustajina oli merkittäviä historian, kulttuurin ja kielten tutkijoita Ruotsista, Suomesta ja Venäjältä. Esitelmissä tarkasteltiin Pietaria orientalistiikan keskuksena, esiteltiin sen tutkimuslaitosten ja arkistojen kokoelmia ja käsiteltiin ajanjakson retkikuntien ja yksittäisten tiedemiesten elämäntyötä mm. Kaukasiassa, Keski-Aasiassa ja Mongoliassa. Seminaariin osallistui noin 30 henkilöä. Suomesta ja Ruotsista tulleet tutkijat saivat tilaisuuden tutustua ainutlaatuisiin itämaisiin käsikirjoituskokoelmiin ja tiibetiläisen kirjallisuuden kokoelmaan orientalistiikan tutkimuslaitoksella.

Pietari – ikkuna itään –seminaarin yhteydessä avattiin Venäjän Maantieteellisessä Seurassa *Sininen Altai – J.G. Granö Siperian valokuvaajana 1902-1916*-näyttely, joka oli koottu Helsingissä alkuvuodesta menestyksekkäästi esillä olleesta laajemmasta valokuvanäyttelystä. Instituutti vastasi näyttelyn viennin käytännön järjestelyistä yhteistyössä kuraattori Taneli Eskolan kanssa. Suomen Pietarin pääkonsulaatti tarjosi avajaisiltana kutsuvieraille juhlanan vastaanoton. Näyttely oli esillä 24.10.-8.12.2002 ja sai kävijöiltään varsin hyvää palautetta.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin yhteistyössä Pietarin rakennusmuistomerkkien suojelusta vastaavan valtionkomitean kanssa Pietarin 300-vuotisjuhliin liittyvä näyttelyprojekti *Uhanalainen Pietari – Nevan suun kaupungin restauraatiota suomalaisen valokuvaajan silmin*. Valokuvaaja Kari Hakli ja johtaja Valdemar Melanko olivat kuvausmatkalla Pietarissa 1.-7.9.2002.

Johtaja Valdemar Melangolta ilmestyi kertomusvuoden aikana Helsinkiä ja Pietaria käsittelevä venäjänkielinen artikkelijulkaisu: *Tri statji o Sankt-Peterburge i Helsinki*, ISBN 951-707-101-9, s. 73.

Tutkija Seppo Lallukka julkaisi vuonna 2002 seuraavat artikkelit:

Assimiliatsionnye protsessy sredi finno-ugorskih narodov Rossii vo vtoroi polovine XX veka, *Arheologija i etnografija marijskogo kraja*, vyp. 26 (Etnitšeskaja kul'tura marijtsev). Joshkar-Ola: Marijski naučno-issledovatel'ski institut, 2002, s. 34-44.

Incidence of and trends in Finnic-Slavic-Turkic marital contacts. Current evidence from the lower Kama region, Congressus Nonus Internationalis Fenno-Ugristarum 7.-13.8.200 Tartu. Pars VII. Tartu, s. 385-92.

Tutkija Seppo Lallukka piti kertomusvuonna seuraavat esitelmät:

Finskije issledovateli komi narodov v XIX v., Permin läänin Krasnovišerskin piirin ja Permin yliopiston Krasnovišerskissä 22.5.2002 järjestämässä seminaarissa ”Komi-jazvalaiset ja Kamajoen seudun historiallis-kulttuurinen perintö”.

U vorot Azii – komi-permjaki v ekspeditsionnoi rabote finskih učonyh, Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin Pietarissa 24.-25.10.2002 järjestämässä seminaarissa ”Pietari – ikkuna itään 1809-1914”.

Rol', plany i zadači Instituta Rossii v Vostočnoj Evropy s točki zrenija russkojazyčnogo menšinstva, Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin Helsingissä 5.12.2002 järjestämässä seminaarissa ”Suomen venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä”.

Projektsihteeri Leila Juusola esitelmöi aiheesta *Zadači, formy, grafiki raboty vremennoi rabočei grupy i predvaritelnye itogi provedennogo oprosa* Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin Helsingissä 5.12.2002 järjestämässä seminaarissa ”Suomen venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä”.

Dosentti Anatoli Semtchenkon johdolla kokoontunut lehdistöseminaari on pitänyt istuntojaan instituutin neuvotteluhuoneessa säännöllisesti tiistaisin klo 12.00-14.00. Keskeisempänä aiheena on ollut Venäjän sisäpoliittinen tilanne, siinä tapahtuvat muutokset ja kehitysnäkymät. Keskustelun alustajina on esiintynyt myös Suomessa vierailleita tai työskenteleviä eri alojen asiantuntijoita. Seminaari-istunnoissa on ollut läsnä keskimäärin 10-15 osanottajaa.

Kirjastonjohtaja Anneli Virtanen ja johtaja Valdemar Melanko ovat järjestäneet esittelytilaisuuksia useille laitoksessa vierailleille korkeakoulujen ja keskiasteen oppilaitosten opiskelijaryhmille sekä eri kansalaisjärjestöjen edustajille. Instituutin toiminnan esittelyn lisäksi tilaisuuksissa on pidetty alustuksia ja käyty keskusteluita Venäjän ajankohtaisista kysymyksistä. Kaikkiaan instituutin tiloissa pidettiin kertomusvuoden aikana 9 tilaisuutta, joihin osallistui n. 130 henkilöä.

D. Venäjältä ja Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kielen ja kulttuurin tukeminen

Kertomusvuoden alussa voimaan tulleen Venäjän ja Itä-Euroopan instituuttia koskevan asetuksen mukaan instituutin tehtäviin kuuluu mm. tukea Venäjältä ja Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kieltä ja kulttuuria. Tämän tehtävän jäsentelyä varten instituutin johtokunta perusti tammikuussa 2002 alaisuuteensa työryhmän, jonka tuli laatia instituutille toimintaohjelma kyseisellä lohkokolla lähempien noin viiden vuoden ajaksi. Työryhmään kuuluivat johtokunnan jäsenet Toivo Flink ja Vladimir Orlov sekä instituutin henkilökunnasta Seppo Lallukka ja projektisihteeri Leila Juusola (sihteerinä). Lokakuussa 2002 johtokunta hyväksyi työryhmän laatiman ohjelman ja se julkaistiin instituutin *Tiedonantoja ja katsauksia* –sarjassa (5/2002). Sen edellyttämien uusien toimintamuotojen rahoitus otetaan huomioon instituutin talousarvioehdotusta vuodelle 2004 laadittaessa.

Toimintavuoden aikana instituutti osallistui Etnisten suhteiden neuvottelukunnan alaiseen määräaikaiseen työryhmään, jonka tehtävänä oli laatia vuoden 2002 loppuun mennessä selvitys Suomen venäjänkielisen väestönosan asemesta. Työryhmän puheenjohtajana toimi ylitarkastaja Pekka Lampinen opetusministeriöstä ja sihteerinä FM Leila Juusola Venäjän ja Itä-Euroopan instituutista. Sihteerin lisäksi instituutista työhön osallistuivat ryhmän jäsenenä johtaja Valdemar Melanko ja tutkija Seppo Lallukka.

Selvitystyön loppuvaiheessa työryhmä järjesti yhdessä Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kanssa seminaarin, jossa työn tuloksia esiteltiin laajemmalle yleisölle. *Suomen venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä* –nimisenä se pidettiin 5.12.2002 Helsingin Säätytalossa. Selvitysluonnoksen esittelyn lisäksi ohjelmaan sisältyi alustuksia mm. vähemmistöjen kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten vaikutuksista, valmisteilla olevasta uudesta lainsäädännöstä, kielenopetuksesta ja tiedonvälityksestä. Seminaariin osallistui noin 100 henkilöä, mm. Suomen venäjänkielisten järjestöistä, valtionhallinnosta, kunnista ja tiedotusvälineistä.

4. KIRJASTON TOIMINTA

Kirjaston käyttöluvuissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia edellisvuosiin verrattuna. Kävijöitä on vuoden aikana ollut yli 40 aukiolopäivää kohden. Lainojen määrän lasku, alle 4 %, on niin pieni,

että se muodostuu jo yhden opiskelijan tai tutkijan osuudesta. Lehtien lukusalilainat ovat vähentyneet, koska asiakkaat lukevat lehdet yhä useammin Internetistä. Paljon käytetyssä Integrum-tietokannassa on myös laajat lehtien arkistot. Kirjasto oli auki 247 päivänä, maanantaisin klo 9-19 ja tiistaista perjantaihin klo 9-16. Kertomusvuonna kirjasto oli avoinna koko kesän, mutta 24.6. ja 5.8. välisenä aikana ei ollut maanantaisin pidennettyä aukioloaika. Kirjasto oli suljettu 14.-15.10. henkilökunnan opintomatkan vuoksi. Suomen venäjänkielisten kirjailijoiden yhdistyksen runoilijaryhmä on kokoontunut kirjaston tiloissa kaksi kertaa ja Suomessa olevien ukrainalaisten yhdistys on pitänyt yhden kirjallisuusillan.

A. Kokoelmat

Kirjaston kokoelma on karttunut kertomusvuonna yli 2000 niteellä. Lahjoitusten osuus kartunnasta on yli 70 %. Suurin lahjoittaja oli rouva Ritva Satalov, jolta saatiin kokoelmiin yli 1000 kirjaa. Lehtien kohdalla vähennystä on tapahtunut aikakauslehdissä, mikä johtuu ennen kaikkea vaihtojen määrän pienentymisestä. Instituutin kirjasto on kuitenkin halunnut panostaa IVY-alueen, erityisesti Venäjän sanomalehtiin. Kirjaston kotisivulla oli vuoden lopussa 6100 luettelotietokannan viitettä monografioista ja 1853 kausijulkaisun varastotiedot. Katulehtikokoelmassa, johon on kerätty erityisesti 1990-luvun alussa ilmestynyttä harmaata kirjallisuutta ja eri julkaisujen näytenumeroita, oli vuoden lopussa luetteloituja nimikkeitä n.1300. Kirjastojen valtakunnallista yhteistilastoa varten kertomusvuonna laskettiin monografioiden nimikkeiden määrä kielittäin. Venäjän kielen osuus kirjakokoelmasta on 75 %, englannin ja suomen 8 %. Muiden IVY-maiden ja Baltian kielten osuudet ovat suurimmillaan 3 % (viro) ja ukraina 1 %.

Kokoelmasta tehdyt poistot johtuvat sekä aineiston huonokuntoisuudesta että vähän käytettyjen niteiden siirtämisestä Varastokirjastoon. Varastokirjastoon lähetettiin 1165 monografianidosta ja 32 kausijulkaisu vuosikertaa, yhteensä 26 hm.

Kirjaston uutuustiedotetta ilmestyi yksi numero jaettuna kahteen eri niteeseen hankintojen ilmestymisvuoden mukaan. Uutuustiedote on myös kirjaston kotisivulla.

B. Kirjaston käyttö

Rekisteröityjä lainoja oli yhteensä 63.748. Suurimmat kirjaston käyttäjäryhmät olivat Suomen venäjänkielinen väestö, 71 %, opiskelijat 14 % ja tutkijat 7 %. Tietopalvelun käyttäjät ovat pääsääntöisesti tutkijoita, opiskelijoita, hallinnon ja yritysten edustajia.

Kaukopalvelutilausten osuus lainoista on hyvin pieni. Lainoja toimitettiin vuoden aikana 18. IVY-maihin ja Baltiaan lähetettiin 19 tilausta, joiden perusteella vuoden loppuun mennessä oli saatu 8 lainaa. Kaukopalvelussa on käytetty myös elektronista dokumenttien välitystä Karjalan kansalliskirjastosta.

Kirjastossa on ollut Internet-yhteys ja venäjänkielinen tekstinkäsittelyohjelma asiakkaiden käytössä. Käyttökertoja oli 1.487 (01:1.389). Kirjaston kotisivujen laskuri ei ole ollut käytössä kertomusvuonna asennetun palomuurin vuoksi eikä sivujen käyttöä näin ole pystytty tilastoimaan.

Kirjastoa on esitelty useille opiskelijaryhmille ja vierailijoille.

C. Tietopalvelu

Kirjaston tietopalvelu palvelee tiedontarvitsijoita etsimällä vastauksia yksittäisiin kysymyksiin, tekemällä kirjallisuushakuja kirjaston omista kokoelmista ja ulkopuolisista tiedonlähteistä sekä tarjoamalla jatkuvaa aiheenmukaista tiedon seuranta.

Marraskuun 2001 loppupuolella instituutin kirjastoon käyttöön saatu venäläinen Integrum - yhteistietokanta sisälsi vuoden 2002 lopulla yli 3500 tietokantaa ja yli 125 miljoonaa dokumenttia: ajantasaisesti ja kokoteksteinä valtakunnallisia sanomalehtiä, alue- ja aikakauslehtiä, uutisia, tilastoja, lainsäädäntöä, henkilöhakemistoja, sanakirjoja ja paljon muuta. Uusia ominaisuuksia ja piirteitä tietokantaan tulee jatkuvasti. Luonteensa puolesta Integrum soveltuu erityisesti tiedontarvitsijoiden itsenäiskäyttöön, mutta sen hakukieli vaatii jonkin verran opettelua tulosten saavuttamiseksi. Tietokannan toimittaja ei ole vielä järjestänyt suomalaisille luvattua yhteistä koulutustilaisuutta, joten tietopalvelu on antanut runsaasti yksilöllistä Integrum -neuvontaa. Tietokanta on ollut vilkkaassa asiakaskäytössä ja tietopalvelu on käyttänyt sitä runsaasti työtehtävissä.

Kirjastolla on käyttöoikeudet kotimaisiin Linnea-yhteistietokantoihin, joista on tehty tiedonhakuja ja erilaisia bibliografisia tarkistuksia.

Verkkoresurssien merkitys tietopalvelulle on entisestään kasvanut. Kertomusvuoden tietopalvelukyselyistä noin 80 % oli sellaisia, joihin vastaus löytyi ensisijaisesti Internetin kautta. Kysely tietopalvelulle lähetetään etupäässä sähköpostilla ja myös vastausta odotetaan nopeasti

sähköisesti - ja maksutta. Varsinaisen yksittäisen tiedon sijasta nykyisin kysytään usein linkkejä tai verkkotiedonlähteitä.

Omia vuosien 1991-2001 viitetietokantoja ei enää kertomusvuonna ylläpidetty, mutta niistä tehtiin vielä muutama tilattu tiedonhaku.

Jatkuvaa tiedon seurantalpalvelua tarjottiin edellisvuosien tapaan instituutin henkilökunnalle ja ulkopuolisille tilaajille. Venäjän ja IVY-maiden kulttuuri- ja koulutusala seurattiin myös instituutin uuden Kulttuuriuutiset -verkkolehden tarpeisiin.

D. Kirjastoalan yhteistyö

Kirjaston vaihtotoiminta on selkeästi pienenemässä. Syynä on sekä vaihtokumppanien heikko rahatilanne että vaihdolla saadun aineiston usein huonosti kirjaston kokoelmiin sopiva aihepiiri. Vaihtosuhde on edelleenkin voimassa lähes 40 ulkomaisen kirjaston kanssa, mutta vain pieni osa toimii jatkuvasti aktiivisesti. Suurin osa vaihdosta tapahtuu satunnaisesti.

Kirjasto on ollut mukana toteuttamassa Venäjällä elävien sukukansojen tukiohjelmaa. Sukukansaohjelman kirjasto-osuus on hallinnoitu instituutissa. Kertomusvuonna avustusta annettiin myös suomalaisen kirjallisuuden kuljetuskustannuksiin Varastokirjastosta Karjalan kansalliskirjastoon, josta kirjoja jaettiin edelleen muihin suomalais-ugrilaisiin kirjastoihin. Samoin tuettiin Varastokirjastosta Karjalan kansalliskirjastoon tapahtunutta Ariel-jäljennekeilua. Suomea käsittelevää kirjallisuutta ostettiin lähetettäväksi sukukansojen kirjastoihin.

Tukiohjelman puitteissa on järjestetty keskustelutilaisuus Venäjän sukukansojen kansalliskirjastojen edustajille yhteisen URBIS-bibliografian jatkamisesta. Kokous pidettiin Pietarissa Venäjän kansalliskirjastossa 13.2. Instituutista kokoukseen osallistuivat kirjastonjohtaja Anneli Virtanen ja kirjastonhoitaja Inna Vunukainen.

Moskovalainen International Library Information and Analytical Center (ILIAC) järjesti venäläisille kirjastonhoitajille kaksi opintomatkaa Suomeen. Kummankin matkan aikana järjestettiin instituutin kirjastossa parin tunnin work-shop. 23.4. aiheena oli Suomen ja Venäjän välisten kulttuurisuhteiden uudet näkymät ja 1.10. Informaatioteknologian osuus maiden välisessä

yhteistyössä. Huhtikuussa järjestettiin vieraille myös tutustumiskäynti Teknillisen korkeakoulun kirjastoon. Yhteensä näihin tilaisuuksiin osallistui 35 venäläistä kirjastoalalla työskentelevää.

”European Bibliography of Slavic and East-European Studies”-bibliografian Suomen osuuden toimittamista on jatkettu. Kirjastonjohtaja Anneli Virtanen osallistui 27.-28.5. toimittajakokoukseen Pariisissa.

12.-15.10. viisi kirjaston työntekijää osallistui Tartoon tehtyyn opintomatkkaan. Matkalla tutustuttiin Tarton yliopiston kirjastoon ja kaupunginkirjastoon sekä kirjakauppoihin. 13. ja 14. päivä osallistuttiin Tarton yliopiston kirjaston 200-vuotisseminaariin.

Instituutin kirjasto on International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)-järjestön jäsen.

5. JULKAISUTOIMINTA

Instituutti julkaisi kirjan *Война в Заполярье 1939-1940 гг.* (121 s.), jonka tekijät ovat Pavel Petrov, Viktor Stepanov ja Dmitrii Frolov.

Aikauskirjasta *Studia Slavica Finlandensia* ilmestyi kertomusvuonna tomus XIX (343 s.) *Пределы земли и сознания/Boundaries of Earth and Consciousness: Ingrian Finns, Karelians, Estonians and St. Petersburg's Germans in an Age of Social Transformation* (Proceedings of the Sixth ICCEES World Congress, Tampere 2000). Kokoelman toimittajat ovat Toivo Flink ja Katja Hirvasaho.

Instituutti on edelleen osallistunut pohjoismaisen *Nordisk Østforum* -aikakauslehden toimittamiseen. Lehden vastaavana toimittajana Suomessa on ollut Leo Granberg Aleksanteri-instituutista, jota on avustanut instituutin julkaisusihteeri Katja Hirvasaho.

Kertomusvuonna instituutin tiedote *Tiedonantoja ja katsauksia* ilmestyi 5 kertaa: 1/02 ICCEES International Newsletter 49, January 2002, 2/02 Kirjaston uutustiedote 1/2002, 3/02 ICCEES International Newsletter 50, August 2002, 4/02 Seppo Lallukka: Permin läänin perukoilla. Silmäys Pohjois-Uralille kesän 2002 kynnyksellä, 5/02 Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin

maahanmuuttajien kieltä ja kulttuuria tukeva toiminta. Tiedotetta lähetetään valtionhallinnolle, tutkimuslaitoksille, joukkotiedotusvälineille ja Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seuran jäsenille. Jakelu on noin 300 kappaletta.

6. HALLINTO

A. Yleistä

Kertomusvuonna parannettiin atk-järjestelmän tietoturvaa uuden palomuurin hankinnalla. Kotisivujen ulkoasua uudistettiin ja suunniteltiin sähköinen muoto instituutin verkkolehdele *Kulttuuriuutiset – poimintoja Venäjän lehdistöstä* (<http://www.rusin.fi/kulttuuriuutiset>). Taitto- ja julkaisumahdollisuudet ovat parantuneet uusien ohjelmistojen ansiosta. Muita laitehankintoja ei tehty vähäisen budjetin ansiosta.

Kielenkääntäjä Markku Tuominen on kertomusvuoden aikana suorittanut käännöksiä suomi-venäjä-suomi. Suurin osa käännöksistä on liittynyt instituutin omaan kirjeenvaihtoon. Tämän lisäksi käännöksiä on tehty myös opetusministeriölle, sen alaisille eri laitoksille sekä eräille yksittäisille laitoksille ja yhteisöille. Instituutin aiemmin toimittama *Venäjä tänään ja huomenna* –katsaus uudistettiin syyskuussa verkkolehtimuotoiseksi *Kulttuuriuutisiksi – poimintoja Venäjän lehdistöstä*. Tavoitteena on ollut sivujen uusiminen keskimäärin kaksi kertaa kuukaudessa. Venäläisten sanoma-aikakaus- ja verkkolehtien artikkeleita kulttuurin, opetuksen ja tieteen aloilta on käännetty verkkolehteä varten katsausnomaisesti tiivistäen.

Instituutin järjestämän seminaarin *Pietari – ikkuna itään* (Pietari 24.-25.10.2002) venäjänkieliset esitelmät suomennettiin instituutissa. Lisäksi käännettiin *Sininen Altai*-näyttelyn kuvatekstit ja näyttelyesite.

Vuoden 2002 aikana vahtimestari Leo Talypin on suorittanut instituutin digitaalisella koneella kaikkiaan 144 erillistä painatustyötä, painettuja sivuja yhteensä 309.082 sivua. Instituutin valokopio-koneella on kertomusvuoden aikana otettu 34.788 kopiota.

*B. Henkilökunta*Vakituinen henkilökunta

Aalto-Suortti Teija, tutkija (virkavapaalla 1.2.2001-31.1.2005)
 Hirvasaho Katja, julkaisusihteeri (määräaikainen 08.03.2002-31.01.2003)
 Holmalahti Jaakko, apulaiskamreeri
 Juusola Leila, projektisihteeri (määräaikainen 04.04.2002-31.03.2003)
 Kanajeva Ester, kirjastosihteeri
 Karpinsky Alex, ATK-tukihenkilö
 Lallukka Seppo, vanhempi tutkija
 Melanko Valdemar, johtaja
 Mäkinen Maija, kirjastosihteeri
 Ojala Anneli, kulttuurisihteeri
 Pirskanen Terttu, kirjastoavustaja
 Piispanen Pertti, tutkimussihteeri (eläkkeelle 1.05.2002)
 Sinisalo-Katajisto Petra, vs. tutkija (virkavapaalla 08.03.2002-21.01.2003)
 Sulkava Sirpa, informaatikko
 Takila Marita, toimistosihteeri
 Talypin Leo, vanhempi vahtimestari
 Tuominen Markku, kielenkääntäjä
 Virtanen Anneli, kirjastonjohtaja
 Vunukainen Inna, kirjastonhoitaja

C. Instituutin johtokunta

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin uusi johtokunta nimitettiin poikkeuksellisesti vasta 1.1.2002 instituutin uuden asetuksen astuessa silloin voimaan. Johtokunnan toimikausi on 1.1.2002-31.12.2004. Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtajana hallintojohtaja Håkan Mattlin sekä jäseninä johtaja Ulla Ekberg, FT Toivo Flink, ulkoasiainneuvos Harry Helenius, professori Ulla-Maija Kulonen, professori Vladimir Orlov sekä ylikirjastonhoitaja Hellevi Yrjölä. Esittelijänä johtokunnan kokouksissa toimi asetuksen mukaisesti johtaja Valdemar Melanko ja sihteerinä kulttuurisihteeri Anneli Ojala. Johtokunnan kokouksiin on asiantuntijana osallistunut kirjastonjohtaja Anneli Virtanen ja vanhempi tutkija Seppo Lallukka. Kertomusvuoden aikana johtokunta kokoontui 4 kertaa.

KIRJASTON TILASTOT

A. KOKOELMIEN KARTUNTA

1. Kirjat

kartunta	2.469 nid. = 42 hm (01: 1571=28 hm)	ostoja	586 nid. (01:581)
poistot	108 ” = 1,8 ” (01: 82= 2 ”)	vaihtoja	86 ” (01:51)
<hr/>		lahjoit.	1.797 ” (01:939)
kartunta	+ 2.387 nid. = +40,2 hm	yht.	2.469 nid.

2. Lehdet

kartunta	315 vsk. = 34 hm (01: 320=33 hm)
poistot	4 ” = 0,2 ” (01: 5 = 0,2 ”)
kartunta	+ 311 vsk. = 33,8 hm

Aikakauslehtiä kirjastoon tuli **264** (01:271) vuosikertaa, joista **Venäjältä 166** (174), muista **IVY-maista 2** (22), **Baltian maista 20** (22), muita ulkomaisia **16**(16) ja kotimaisia 60 (37).

Sanomalehtiä tuli **51** (53) vuosikertaa, joista **Venäjältä 33** (35), muista **IVY-maista 3** (2), **Baltian maista 9** (10), muita ulkomaisia 1 ja kotimaisia oli 5 nimekettä.

3. Muu aineisto

Karttoja kirjastoon ostettiin kertomusvuonna 10 ja lahjoituksena saatiin 1. CD-ROM-levyjä on ostettu 1 kpl ja liitteenä 1 kpl.

Kokoelmien laajuus vuoden 2001 lopussa oli **95.929 nid. = 2.332 hm** (kirjoja ja lehtiä).

B. KOKOELMIEN KÄYTTÖ

Lainaus- ja lukusalikäyntejä oli vuoden aikana **10.440** (01: 11.284).

Lainoja kirjastosta annettiin v. 2002 yhteensä **63.748** (01: 66.340) säilytysyksikköä, näistä oli

kotilainoja	27.387 (01:28.962) sy
<u>lukusalilainoja</u>	<u>36.343 (01: 37.321) sy</u>
	63.730 säilytysyksikköä
<u>kaukolainoja</u>	<u>18 ” ”</u>
Yhteensä	63.748 säilytysyksikköä

Kaukopalvelupyynnöt kirjastoon saapui **42** (01: 50) **tilausta**. Tilauksista pystyttiin toimittamaan 18, joista 7 jäljenteinä.

Kirjasto lähetti 19 (01: 18) tilauspyyntöä IVY-maihin tai Baltiaan.

Asiakaskäytössä olevaa tietokonetta on käytetty 1.487 kertaa.

Tietopalvelu ei ole v. 2002 enää päivittänyt omia viitetiedostoja. Niiden sijasta on käytetty Integrum-tietokantaa ja muita verkkotiedonlähteitä. Tietopalvelun eri lähteistä tekemät tiedonhaut on tilastoitu kirjaston yhteistilastoon.

Aiheenmukaista lehtiseurantaa on suoritettu instituutin henkilökunnalle ja 4 ulkopuoliselle tilaajalle. Säännöllisesti seurattavia painettuja lehtiä oli 165 nimekettä. Tietopalvelu on seurannut Venäjän ja IVY-maiden kulttuuri-, opetus- ja koulutusalan uutisointia venäjänkielisessä lehdistössä ja toimittanut artikkelikopioita instituutin Kulttuuriuutiset-verkkolehden tarpeisiin yhteensä 751 kpl. Ulkopuolisille tiedonseuranta-asiakkaille on toimitettu 1208 valokopiota.

Laajempaa tiedonhakua vaativia **kysymyksiä** kirjastolle tehtiin **472** (403) ja yksittäisiä tiedusteluja **526** (337).

Jäljenteitä on asiakkaille toimitettu **1.959**(2.218). Itsepalvelukopioita on otettu vuoden aikana **5.991** (7.223) kpl.

**AKATEEMISTA VAIHTOA VARTEN MYÖNNETYN MÄÄRÄRAHAN KÄYTTÖ
VUONNA 2002**

Kieliharjoitteluavustukset

Ahola, Milla	TaY/kt	Okker, Sirkka	JY/Venäjän kieli
Ahonen, Anneli	TaY/kt	Pallas, Elina	TaY/kt
Ahtiainen, Maria	JoY/S:linna	Palomäki, Anni-Mari	HY/Venäjän kieli
Anttila, Katja	JY/Venäjän kieli	Petrenko, Darja	JY/Venäjän kieli
Boldereva, Maria	TaY/kt	Pietilä, Kaisa	TaY/kt
Enkola, Minna	TaY/kt	Poikonen, Iiris	HY/kt Kouvola
Erkamo, Johanna	HY/kt Kouvola	Porkola, Riikka	HY/Venäjän kieli
Haatainen, Kirsi	JoY/Venäjän kieli	Pyykkö, Heli	TaY/kt
Hakanen, Anna-Reetta	JY/Venäjän kieli	Pyykönen, Emilia	HY/Venäjän kieli
Heikkinen, Hanna	HY/Venäjän kieli	Rantanen, Heidi	TaY/kt
Hirvonen, Irina	JoY/Venäjän kieli	Raussi, Heidi	HY/kt Kouvola
Hirvonen, Laura	JoY/Venäjän kieli	Retti, Carina	Åbo Akademi
Hyvönen, Maria	JY/Venäjän kieli	Rockas, Hilikka	HY/kt Kouvola
Häkkinen, Ville	JY/Venäjän kieli	Rumpu, Niina	JY/Venäjän kieli
Ihaksi, Sanna	JY/Venäjän kieli	Räsänen, Maria	JY/Venäjän kieli
Ihanus, Kyllikki	JoY/Venäjän kieli	Saastamoinen, Lotta	TaY/kt
Ikäheimonen, Anu	HY/kt Kouvola	Sammalkorpi, Ilona	HY/Venäjän kieli
Juoperi, Satu	TaY/kt	Savela, Sanna	JoY/S:linna
Jäppinen, Maija	HY/Venäjän kieli	Seppälä, Marianne	JoY/S:linna
Järvitalo, Hanna	TaY/kt	Sokuri, Helena	TY/Venäjän kieli
Karjunen, Satu	JoY/Venäjän kieli	Solehmainen, Tuire	JoY/venäjä
Kattelus, Satu	HY/kt Kouvola	Tuomikoski, Elina	HY/Venäjän kieli
Kerimaa, Merja	JoY/S:linna	Ullakonoja, Riikka	JY/Venäjän kieli
Ketola, Sameli	JoY/Venäjän kieli	Vasander, Ella	HY/Venäjän kieli
Kilpinen, Anu	TaY/kt	Vilmunen, Maarit	JoY/S:linna
Klami, Emilia	HY/Venäjän kieli	Virkkala, Maria	HY/Venäjän kieli
Komarova, Marina	JoY/Venäjän kieli	Väliaho, Anne-Maria	TaY/kt
Kortelainen, Sonja	JoY/Venäjän kieli	Vösa, Helene	JoY/S:linna
Kyyrönen, Sanna	TaY/kt		
Kähkönen, Jenni	JY/Venäjän kieli		
Laaksonen, Maria	Åbo Akademi		
Lahtela, Kristiina	HY/Venäjän kieli		
Laine, Ann-Katrin	Åbo Akademi		
Lamminpää, Eeva	JY/Venäjän kieli		
Latvakoski, Saija	JoY/Venäjän kieli		
Lehti, Lilli	HY/Venäjän kieli		
Lehtonen, Jaana	JY/Venäjän kieli		
Lehtonen, Mari	JY/Venäjän kieli		
Lepojärvi, Tuulia	JY/Venäjän kieli		
Lällä, Sirje	TaY/kt		
Löppönen, Sanni	JoY/S:linna		
Matero, Marko	HY/kt Kouvola		
Mattila, Josefina	Åbo Akademi		
Myllö, Katja-Maria	JoY/S:linna		
Mäkelä, Essi	JY/Venäjän kieli		
Mäkeläinen, Ilona	TaY/kt		
Mäkinen, Milla	TaY/kt		
Mäkinen, Saara	JY/Venäjän kieli		
Niskanen, Petra	JY/Venäjän kieli		

Yhteensä 77 opiskelijaa

Tutkimusapurahat

Baschmakoff, Natalia	JoY	Venäjän kieli
Böök, Netta	TKK	Arkkitehtuuri
Eerola, Jari	TaY	Musiikintutkimus
Frolov, Dmitri	HY	Poliittinen historia
Hellman, Ben	HY	Venäjän kieli
Hlebnikova, Vera	Moskovan	Poligrafinen instituutti
Hämäläinen, Edvard		Toimittaja
Junnila, Satu	TY	Uskontotiede
Juskevits, Svetlana	TaY	Tiedotusoppi
Kalinitchev, Andrei	TY	Yleinen historia
Kippo, Johanna	TY	Mediatutkimus
Kruk, Maja	TU	Etnologia ja antropologia
Liiman, Eveliina	HY	Venäjän kieli
Liiman, Raigo	HY	Teologia
Laine, Tapani	TaY	Filosofia
Löyttyjärvi, Sara	TaY	Slaavilainen filologia
Mattila Markku	TKK	Arkkitehtuuri
Määttä, Niina	OY	Suomen ja saamen kieli
Piattoeva, Nelli	OY	Kasvatustiede
Pynnöniemi, Katri	TaY	Politiikantutkimus
Semtchenko, Anatoli	HY	Renvall-instituutti
Survo, Vera	HY	Suomal.-ugril. kansatiede
Vituhnovskaja, Marina	HY	Historia
Waris, Elina	HY	Renvall-instituutti
Ylikangas, Mikko	HY	Renvall-instituutti

Yhteensä 25

Seminaari ja -neuvotteluavustukset

Brinken, Aleksandr	tiedesihteeri	Venäjän Maantieteellinen Seura
Eskola, Taneli	tutkija	Taideteollinen korkeakoulu
Gordejev, Juri	tutkija	Tarton yliopisto
Gromova, Ljudmila	professori	Tverin yliopisto
Janhunen, Juha	professori	Helsingin yliopisto
Kalstsikov, Jevgeni	johtaja	Jevropeiski Dom-kustantamo, Pietari
Kanajeva, Ester	kirjastosihteri	VIE-instituutti
Koreneva, Svetlana	os.päällikkö	Venäjän tiedeakatemian tiedekeskus, Pietari
Kurbatov, Juri	professori	Region invest, Pietari
Lallukka, Seppo	vanh.tutkija	VIE-instituutti
Melanko, Valdemar	johtaja	VIE-instituutti
Mäkinen, Maija	kirjastosihteri	VIE-instituutti
Norman, Boris	professori	Minskin yliopisto
Ojala, Anneli	kulttuurisiht.	VIE-instituutti
Paducheva, Jelena	professori	Venäjän tiedeakatemian kielitieteen instituutti, Moskova
Pleškov, Viktor	johtaja	Venäjän tiedeakatemian historian instituutti, Pietari
Rosén, Staffan	professori	Tukholman yliopisto
Sulkava, Sirpa	informaattikko	VIE-instituutti
Virtanen, Anneli	kirjastonjohtaja	VIE-instituutti
Vunukainen, Inna	kirjastonhoitaja	VIE-instituutti
Öhrnberg, Kaj	lehtori	Helsingin yliopisto

Yhteensä 22